

VẬN DỤNG KỸ THUẬT TRANH BIỆN TRONG GIẢNG DẠY HỌC PHẦN KINH TẾ CHÍNH TRỊ CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRONG BỐI CẢNH CHUYỂN ĐỔI SỐ

Nguyễn Văn Tiên
Trường THCS và THPT Việt Úc Hà Nội

Tóm tắt: Bối cảnh chuyển đổi số đang đặt ra những yêu cầu mới đối với giáo dục đại học, đặc biệt là trong giảng dạy các môn khoa học xã hội như Kinh tế Chính trị. Trong đó, việc phát triển tư duy phản biện và kỹ năng tranh luận của sinh viên trở thành một yếu tố quan trọng nhằm nâng cao năng lực phân tích, đánh giá và giải quyết vấn đề thực tiễn. Bài báo này nghiên cứu việc vận dụng kỹ thuật tranh biện trong giảng dạy học phần Kinh tế Chính trị nhằm tăng cường tư duy phản biện, kỹ năng giao tiếp và khả năng xử lý tình huống của sinh viên trong bối cảnh chuyển đổi số. Nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích lý luận kết hợp với thực nghiệm sư phạm, từ đó đề xuất các giải pháp giảng dạy phù hợp với môi trường giáo dục số hóa. Kết quả cho thấy, tranh biện không chỉ giúp sinh viên hiểu sâu hơn về các vấn đề kinh tế - chính trị mà còn góp phần nâng cao tính chủ động, khả năng tư duy độc lập và ứng dụng kiến thức vào thực tiễn.

Từ khóa: Tranh biện, tư duy phản biện, giáo dục đại học, Kinh tế Chính trị, chuyển đổi số.

APPLYING DEBATE TECHNIQUES IN TEACHING POLITICAL ECONOMY TO UNIVERSITY STUDENTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Nguyen Van Tien
Vietnam-Australia Secondary and High School, Hanoi

Abstract: The context of digital transformation poses new challenges for higher education, particularly in teaching social sciences such as Political Economy. Developing students' critical thinking and debate skills has become essential for enhancing their analytical, evaluative, and problem-solving abilities in real-world situations. This paper examines the application of debate techniques in teaching the Political Economy course to foster critical thinking, communication skills, and situational handling among students in the digital transformation era. The study employs a combination of theoretical analysis and pedagogical experimentation to propose appropriate teaching solutions for a digitalized education environment. The results indicate that debate not only deepens students' understanding of economic and political issues but also enhances their proactiveness, independent thinking, and ability to apply knowledge to practical contexts.

Keywords: Debate, critical thinking, higher education, Political Economy, digital transformation.

Nhận bài: 12/02/2025

Phản biện: 28/02/2025

Duyệt đăng: 03/3/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong giảng dạy học phần Kinh tế Chính trị, nội dung chương trình thường mang tính lý thuyết cao, nếu chỉ áp dụng phương pháp truyền thống như thuyết giảng sẽ không phát huy được khả năng tư duy và phản biện của sinh viên. Việc vận dụng kỹ thuật tranh biện giúp tạo ra môi trường học tập tương tác, kích thích sinh viên nghiên cứu, phân tích và bày tỏ quan điểm cá nhân về các vấn đề kinh tế - chính trị. Đặc biệt, trong bối cảnh chuyển đổi số, việc kết hợp tranh biện với công nghệ giáo dục có thể giúp nâng cao hiệu quả giảng dạy và học tập, thúc đẩy sinh viên sử dụng dữ liệu và công cụ số để củng cố lập luận của mình. Bài báo này tập trung phân tích vai trò của kỹ thuật tranh biện trong giảng dạy Kinh tế Chính trị, đánh giá thực trạng ứng dụng phương pháp này tại các trường đại học hiện nay và đề xuất một số giải pháp nhằm tăng cường hiệu quả giảng dạy trong bối cảnh chuyển đổi số.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Kỹ thuật tranh biện và vai trò trong giáo dục

Theo Hoàng Phê (2002), tranh biện là quá trình bàn luận nhằm tìm ra chân lý hoặc giải pháp tối ưu cho một vấn đề. Tranh biện trong giáo dục đại học không chỉ giúp sinh viên rèn luyện khả năng lập luận, tư duy logic mà còn giúp họ nâng cao kỹ năng giao tiếp và ra quyết định dựa trên phân tích dữ liệu.

Các nghiên cứu của Bonwell & Eison (1991) và Phan Thị Hồng Xuân (2013) đều khẳng định rằng tranh biện là một công cụ hiệu quả để phát triển tư duy phản biện, khả năng tự học và năng lực đánh giá thông tin của người học. Đặc biệt, trong lĩnh vực Kinh tế Chính trị, tranh biện giúp sinh viên có cơ hội tiếp cận các quan điểm khác nhau về các vấn đề kinh tế, chính trị và xã hội, từ đó hình thành tư duy đa chiều và có chính kiến.

2.2. Chuyển đổi số trong giáo dục đại học và yêu cầu đổi mới phương pháp giảng dạy

Chuyển đổi số trong giáo dục không chỉ đơn thuần là số hóa tài liệu giảng dạy mà còn bao gồm việc ứng dụng công nghệ vào phương pháp giảng

dạy để nâng cao hiệu quả học tập. Việc vận dụng tranh biện trong môi trường số có thể giúp sinh viên khai thác dữ liệu từ các nguồn tài nguyên trực tuyến, sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI) để phân tích vấn đề và trình bày quan điểm dựa trên các bằng chứng xác thực. Các nghiên cứu gần đây chỉ ra rằng việc kết hợp tranh biện với nền tảng số hóa như lớp học ảo, diễn đàn tranh luận trực tuyến, và ứng dụng hỗ trợ tranh biện (như Kialo, DebateGraph) có thể giúp sinh viên phát triển kỹ năng tư duy phản biện trong môi trường linh hoạt và đa chiều hơn.

2.3. Thực trạng vận dụng kỹ thuật tranh biện trong giảng dạy Kinh tế Chính trị

2.3.1. Phương pháp giảng dạy truyền thống và hạn chế

Trong giảng dạy học phần Kinh tế Chính trị tại các trường đại học, phương pháp thuyết giảng vẫn chiếm tỷ lệ lớn, khiến quá trình tiếp thu kiến thức của sinh viên phần lớn mang tính thụ động. Mặc dù phương pháp này giúp giảng viên truyền tải khối lượng lớn thông tin một cách hệ thống, nhưng nó chưa thực sự khuyến khích sinh viên tham gia vào quá trình trao đổi, phản biện và vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Hệ quả là sinh viên ít có cơ hội rèn luyện tư duy phản biện, chưa hình thành thói quen phân tích, đánh giá các vấn đề kinh tế - chính trị từ nhiều góc độ khác nhau. Điều này dẫn đến tình trạng sinh viên dù nắm vững lý thuyết nhưng còn lúng túng khi đối diện với các vấn đề thực tiễn, thiếu kỹ năng tranh luận và bảo vệ quan điểm dựa trên lập luận logic. Đặc biệt, trong bối cảnh chuyển đổi số, yêu cầu về năng lực tư duy độc lập, sáng tạo và khả năng ra quyết định ngày càng trở nên quan trọng, đòi hỏi phương pháp giảng dạy cần có sự đổi mới nhằm phát huy tối đa tiềm năng của người học. Do đó, việc bổ sung các kỹ thuật giảng dạy tích cực như tranh biện vào học phần Kinh tế Chính trị là một hướng đi cần thiết để nâng cao chất lượng đào tạo, giúp sinh viên không chỉ hiểu sâu vấn đề mà còn có khả năng phân tích và ứng dụng hiệu quả.

2.3.2. Ứng dụng tranh biện trong dạy học Kinh tế Chính trị tại một số trường đại học

Hiện nay, một số giảng viên đã bước đầu thử nghiệm kỹ thuật tranh biện trong giảng dạy học phần Kinh tế Chính trị, nhưng chủ yếu dưới dạng hoạt động bổ trợ thay vì trở thành một phương pháp giảng dạy chính thức. Việc tranh biện chỉ được lồng ghép vào một số buổi học hoặc tổ chức dưới dạng các cuộc thi nhỏ khiến mức độ tiếp

cận của sinh viên còn hạn chế. Dù vậy, thực tế cho thấy sinh viên rất hứng thú với tranh biện vì đây là cơ hội để các em thể hiện quan điểm, nâng cao tư duy phản biện và kỹ năng giao tiếp. Tuy nhiên, do chưa được đào tạo bài bản, nhiều sinh viên còn thiếu kỹ năng lập luận logic, chưa biết cách xây dựng luận điểm chặt chẽ hoặc sử dụng bằng chứng một cách thuyết phục. Hơn nữa, mặc dù chuyển đổi số đang mở ra nhiều cơ hội để ứng dụng công nghệ vào giảng dạy tranh biện, nhưng các nền tảng hỗ trợ như diễn đàn trực tuyến, phần mềm hỗ trợ lập luận hay trí tuệ nhân tạo vẫn chưa được khai thác hiệu quả. Việc chưa tận dụng tốt công nghệ khiến tranh biện chủ yếu diễn ra dưới hình thức đối thoại trực tiếp, chưa phát huy được lợi thế của môi trường số trong việc mở rộng không gian tranh luận và nâng cao chất lượng lập luận của sinh viên.

2.4. Thiết kế hoạt động tranh biện phù hợp với nội dung Kinh tế Chính trị

Việc ứng dụng kỹ thuật tranh biện vào giảng dạy học phần Kinh tế Chính trị không chỉ giúp sinh viên tiếp thu kiến thức một cách chủ động mà còn rèn luyện tư duy phản biện, khả năng lập luận và phân tích thông tin. Để đảm bảo tính hiệu quả, các chủ đề tranh biện cần gắn liền với những vấn đề kinh tế - chính trị thực tiễn, cho phép sinh viên tiếp cận và đánh giá đa chiều. Một số chủ đề phù hợp bao gồm “Tác động của toàn cầu hóa đối với nền kinh tế Việt Nam” và “Vai trò của nhà nước trong điều tiết nền kinh tế thị trường”, giúp sinh viên không chỉ hiểu lý thuyết mà còn có cơ hội phân tích các vấn đề đang diễn ra trong thực tế.

Ví dụ 1. Chủ đề tranh biện: “Tác động của toàn cầu hóa đối với nền kinh tế Việt Nam”. Toàn cầu hóa là một xu thế tất yếu trong nền kinh tế hiện đại, mang lại nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra không ít thách thức đối với Việt Nam. Khi tranh biện về chủ đề này, sinh viên có thể chia thành hai nhóm:

Nhóm ủng hộ toàn cầu hóa có thể lập luận rằng việc hội nhập kinh tế quốc tế giúp Việt Nam tiếp cận thị trường rộng lớn hơn, thu hút đầu tư nước ngoài, thúc đẩy đổi mới công nghệ và tạo ra nhiều cơ hội việc làm. Ví dụ, các hiệp định thương mại tự do như CPTPP hay EVFTA đã giúp Việt Nam tăng trưởng xuất khẩu mạnh mẽ, mở rộng chuỗi cung ứng toàn cầu và nâng cao năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp nội địa.

Nhóm phản biện có thể đưa ra quan điểm rằng toàn cầu hóa cũng dẫn đến sự cạnh tranh gay gắt, làm gia tăng sự phụ thuộc vào các nền kinh tế lớn

và có nguy cơ gây mất cân bằng kinh tế. Ví dụ, ngành nông nghiệp Việt Nam phải đối mặt với thách thức từ hàng hóa nhập khẩu giá rẻ, khiến nhiều hộ sản xuất nhỏ gặp khó khăn trong việc duy trì hoạt động.

Trong quá trình tranh biện, sinh viên cần sử dụng dữ liệu từ các báo cáo kinh tế, số liệu thống kê từ Tổng cục Thống kê, Ngân hàng Thế giới (WB) hay Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF) để củng cố lập luận. Chẳng hạn, một nhóm có thể dẫn chứng rằng tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của Việt Nam đạt hơn 700 tỷ USD vào năm 2023 nhờ vào các chính sách mở cửa thương mại, trong khi nhóm đối lập có thể chỉ ra sự chênh lệch lớn giữa doanh nghiệp FDI và doanh nghiệp nội địa trong việc hưởng lợi từ toàn cầu hóa.

Ví dụ 2. Chủ đề tranh biện: "Vai trò của nhà nước trong điều tiết nền kinh tế thị trường". Trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, vai trò của nhà nước là một chủ đề tranh luận sôi nổi với nhiều góc nhìn khác nhau. Khi tổ chức tranh biện về vấn đề này, sinh viên có thể được chia thành hai nhóm chính:

Nhóm ủng hộ vai trò điều tiết mạnh mẽ của nhà nước có thể lập luận rằng nhà nước cần giữ vai trò quan trọng trong việc ổn định nền kinh tế, bảo vệ lợi ích xã hội và kiểm soát các tác động tiêu cực của thị trường tự do. Họ có thể viện dẫn các chính sách hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ, chương trình an sinh xã hội và các biện pháp kiểm soát lạm phát để minh chứng cho sự cần thiết của sự can thiệp của nhà nước. Ví dụ, trong giai đoạn đại dịch COVID-19, chính sách hỗ trợ tài chính và gói kích thích kinh tế của chính phủ đã giúp nền kinh tế hồi phục nhanh chóng, đảm bảo đời sống cho hàng triệu lao động.

Nhóm phản biện có thể lập luận rằng sự can thiệp quá mức của nhà nước có thể làm giảm tính cạnh tranh, gây ra hiện tượng quan liêu và kìm

hãm sự phát triển của khu vực tư nhân. Ví dụ, trong một số lĩnh vực như năng lượng hay viễn thông, sự thống lĩnh của các doanh nghiệp nhà nước có thể hạn chế cơ hội cho các doanh nghiệp tư nhân đổi mới và phát triển.

Để tranh biện hiệu quả, sinh viên cần thu thập dữ liệu từ các báo cáo của Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương (CIEM) hoặc các tổ chức quốc tế như OECD. Họ cũng có thể phân tích các mô hình kinh tế khác nhau, so sánh Việt Nam với các nước có chính sách điều tiết khác nhau để đưa ra lập luận chặt chẽ.

III. KẾT LUẬN

Như vậy, kỹ thuật tranh biện đóng vai trò quan trọng trong giảng dạy học phần Kinh tế Chính trị, không chỉ giúp sinh viên nâng cao tư duy phản biện mà còn rèn luyện kỹ năng lập luận, phân tích và giải quyết vấn đề một cách hiệu quả. Trong bối cảnh chuyển đổi số, việc kết hợp tranh biện với công nghệ giáo dục mang lại nhiều lợi ích, giúp tối ưu hóa quá trình học tập và tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận nguồn dữ liệu đa dạng, cập nhật theo thời gian thực. Các nền tảng tranh biện trực tuyến, trí tuệ nhân tạo hỗ trợ phân tích lập luận và các công cụ tương tác số có thể giúp sinh viên không chỉ tranh luận trên cơ sở lý thuyết mà còn ứng dụng vào thực tiễn kinh tế - chính trị. Tuy nhiên, để phát huy tối đa hiệu quả của tranh biện, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa giảng viên, nhà trường và các nền tảng công nghệ hỗ trợ học tập. Giảng viên đóng vai trò hướng dẫn, thiết kế các tình huống tranh biện phù hợp, trong khi nhà trường cần tạo môi trường thuận lợi để triển khai phương pháp này một cách hệ thống. Đồng thời, việc đầu tư vào hạ tầng công nghệ và khai thác hiệu quả các nền tảng số sẽ giúp tranh biện trở thành một công cụ giảng dạy bền vững, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và năng lực thực tiễn của sinh viên trong kỷ nguyên số.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Giáo trình kinh tế chính trị Mác – Lênin, NXB Chính trị quốc gia sự thật.
2. Hà Thị Thu Thủy, Phạm Quỳnh Trang (2022), Phát Triển Năng Lực Tranh Biện Cho Học Sinh Trong Dạy Học Lịch Sử Ở Trường Phổ Thông (Nghiên Cứu Trường Hợp Trường THCS Địa Bàn Thành Phố Thái Nguyên), Tạp chí khoa học và công nghệ Đại học Thái Nguyên.
3. Gilbert Proulx (2004), Integrating Scientific Method & Critical Thinking in Classroom Debates on Environmental Issues”, Tạp chí The American Biology Teacher.
4. Suzy Jagger (2013), Affective learning and the classroom debate”, Tạp chí Innovations in Education and Teaching International.